

دانشگاه ایستادن و بلوچستان

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

پایان‌نامه دوره دکتری در رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش (فقه و مبانی حقوق اسلامی)

موضوع:

نقد و تحلیل مبانی فقهی-حقوقی جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی

استاد راهنما:

دکتر محمدرضا کیخا

استاد مشاور:

دکتر حسین خاکپور

تحقیق و نگارش:

یوسف مرادی

(این رساله از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره‌مند شده

است)

بهمن ۱۳۹۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	فهرست مطالب
۱۱	چکیده
۱۵	فصل اول
۱۵	کلیات
۱۶	۱-۱- مقدمه
۱۶	۱-۲- بیان مسأله
۲۰	۱-۳- ضرورت تحقیق
۲۰	۱-۴- پیشینه تحقیق
۲۱	۱-۴-۱- کتاب:
۲۲	۱-۴-۲- مقاله:
۲۴	۱-۵- اهداف تحقیق
۲۴	۱-۵-۱- هدف اصلی
۲۴	۱-۵-۲- اهداف فرعی
۲۵	۱-۶- سؤالات تحقیق
۲۵	۱-۶-۱- سؤال اصلی
۲۵	۱-۶-۲- سؤال فرعی
۲۵	۱-۶-۳- فرضیه‌های تحقیق

۲۶	۷-۱- روش تحقیق
۲۶	۱-۸- ساختار تحقیق
۲۷	فصل دوم
۲۸	۱-۲- تعریف مواد مخدر
۳۰	۱-۱-۲- مواد مخدر طبیعی
۳۲	۲-۱-۲- مواد مخدر صنعتی
۳۹	۲-۲- جرائم مربوط به مواد مخدر صنعتی
۴۲	۱-۲-۲- تولید مواد مخدر صنعتی
۴۴	۲-۲-۲- توزیع مواد مخدر صنعتی
۴۵	۳-۲-۲- استعمال مواد مخدر صنعتی
۴۵	۴-۲-۲- وارد نمودن مواد مخدر صنعتی
۴۸	۵-۲-۲- صادر کردن، ارسال و ترانزیت مواد مخدر صنعتی
۵۱	۶-۲-۲- جرم حمل مواد مخدر صنعتی
۵۲	۷-۲-۲- نگهداری مواد مخدر صنعتی
۵۳	۸-۲-۲- جرم اختفاء مواد مخدر صنعتی
۵۳	۹-۲-۲- جرم خرید مواد مخدر صنعتی
۵۵	۱۰-۲-۲- جرم فروش مواد مخدر صنعتی
۵۷	۱۱-۲-۲- جرم در معرض فروش قرار دادن و عرضه مواد مخدر صنعتی
۵۸	۱۲-۲-۲- استعمال مواد مخدر و اعتیاد به آن
۶۲	۱۳-۲-۲- وارد کردن مواد مخدر صنعتی به مراکز نگهداری معتادین و مجرمین مواد مخدر
۶۳	۱۴-۲-۲- جرم قصور در منع از ورود مواد مخدر صنعتی به مراکز نگهداری معتادین و مجرمین مواد مخدر

۶۴	۲-۱۵- قرار دادن مواد مخدر صنعتی یا ادوات استعمال در محلی به قصد متهم ساختن دیگری:
۶۶	2-2-16- اختصاص مکان جهت انبار، تولید یا توزیع مواد مخدر صنعتی
۶۷	۲-۱۷- دایر کردن مکان، جهت استعمال مواد مخدر صنعتی
۶۸	۲-۱۸- اداره کردن مکان جهت استعمال مواد مخدر صنعتی
۷۰	۲-۱۹- پناه دادن یا فراری دادن متهم و مجرم مواد مخدر صنعتی
۷۳	۲-۲۰- إمحاء و إختفاء ادلهی جرم مواد مخدر صنعتی
۷۴	۲-۳- پیشینه تاریخی مواد مخدر
۷۴	۲-۳-۱- پیشینه تاریخی مواد مخدر در فقه
۷۵	۲-۳-۲- پیشینه تاریخی مواد مخدر در ایران
۷۸	۲-۴- مجازات اعدام مرتبط با مواد مخدر صنعتی و پیشینه تاریخی آن در ایران
۸۱	فصل سوم
۸۲	۳-۱- پیشگفتار
۸۴	۳-۲- مبانی فقهی جرائم تولید و توزیع مواد مخدر صنعتی
۸۴	۳-۲-۱- تمسک به عمومات قرآن کریم
۹۹	۳-۲-۲- پرهیز از تجارت‌های ناصواب
۱۰۲	۳-۲-۳- تمسک به عموم روایات
۱۰۷	۳-۲-۴- تمسک به قواعد فقهی
۱۱۲	۴ فصل چهارم
۱۱۳	۴-۱- اخلاق‌گرایی قانونی
۱۱۵	۴-۲- پشتوانه حقوق بین‌الملل
۱۱۸	۴-۳- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۱۱۹	بند ششم اصل دوم قانون اساسی - ۱-۳-۴
۱۲۱	بند یکم اصل سوم قانون اساسی - ۲-۳-۴
۱۲۱	اصل چهارم قانون اساسی - ۳-۳-۴
۱۲۱	اصل هشتم قانون اساسی - ۴-۳-۴
۱۲۲	بند یکم اصل بیست و یکم قانون اساسی - ۵-۳-۴
۱۲۲	قانون مجازات اسلامی - ۴-۴
۱۲۲	ماده ۴۷ قانون مجازات اسلامی - ۱-۴-۴
۱۲۲	ماده ۱۵۴ قانون مجازات اسلامی - ۲-۴-۴
۱۲۳	بند «پ» ماده ۱۰۹ مجازات اسلامی - ۳-۴-۴
۱۲۳	ماده ۴۳۴ قانون مجازات اسلامی - ۴-۴-۴
۱۲۵	فصل پنجم
۱۲۶	پیشگفتار - ۱-۵
۱۲۶	انتقادات مرتبط با جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی - ۲-۵
۱۲۶	اصل تغییر ناپذیری حدود - ۱-۲-۵
۱۲۷	نقد جرم‌انگاری مصرف مواد مخدر صنعتی در پرتو مفهوم تعزیر در حقوق کیفری اسلامی - ۲-۲-۵
۱۲۸	کوتاهی دولت در رفع زمینه‌های وقوع جرم - ۳-۲-۵
۱۲۹	انتقادات وارده بر جرم‌انگاری «ترانزیت» مواد مخدر صنعتی - ۴-۲-۵
۱۳۲	جامع نبودن عنوان جرم خرید: - ۵-۲-۵
۱۳۲	ابهام در استثنائات جرم استعمال مواد مخدر صنعتی و اعتیاد به آن - ۶-۲-۵
۱۳۴	اختلاف نظر صاحب‌نظران در جرم بودن مصرف مواد مخدر صنعتی - ۷-۲-۵
۱۳۸	انتقاد به اخلاق‌گرایی قانونی - ۸-۲-۵

۱۳۸	۹-۲-۵ - انتقادات به جرم حمل مواد مخدر صنعتی
۱۴۱	۱۰-۲-۵ - انتقاد به محارب شمردن حاملان مواد مخدر صنعتی
۱۴۲	۱۱-۲-۵ - الزام معتادان به درمان اجباری معتادان به مواد مخدر صنعتی
۱۴۲	۳-۵ - انتقادات وارده بر مجازات‌های جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی
۱۴۲	۱-۳-۵ - افزایش کشفیات و زندانیان در کنار شدت مجازات‌ها
۱۴۴	۲-۳-۵ - ناکارآمدی برخی از مجازات‌های جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی
۱۴۶	۳-۳-۵ - ناهماهنگی با جامعه‌ی بین‌المللی
۱۴۶	۴-۳-۵ - رهایی از اعدام با معرفی باند قاچاق
۱۴۷	۵-۳-۵ - مخالفت باقاعده‌ی درء
۱۴۷	۶-۳-۵ - مشکلات فراروی خانواده محکومین به این مجازات
۱۴۹	فصل ششم
۱۵۰	۱-۶ - پیشگفتار
۱۵۲	۲-۶ - مبانی نظری تحقیق
۱۵۳	۳-۶ - پیشینه پژوهش
۱۵۶	۴-۶ - روش پژوهش
۱۵۹	۵-۶ - یافته‌های تحقیق
۱۵۹	۱-۵-۶ - یافته‌های توصیفی
۱۵۹	۲-۵-۶ - یافته‌های تحلیلی
۱۶۲	۶-۶ - مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی)
۱۶۶	6-7- مدل ساختاری (تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها)
۱۶۷	۸-۶ - بررسی شاخصهای برازش

۱۷۰	۹-۶- جمع‌بندی فصل ششم
۱۷۱	۱۰-۶- نتایج
۱۷۵	۱۱-۶- پیشنهادات
۱۷۶	۱۲-۶- منابع و مآخذ
۱۷۶	۱-۱۲-۶- کتاب
۱۸۷	۱۳-۶- منابع انگلیسی
۱۸۸	۱۴-۶- مقالات
۱۹۱	پایان‌نامه‌ها
۱۹۴	Abstract

تقدیم به

پدرم که عالمانه و با زحمتهای فراوان، به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را تجربه

کنم.

و مادرم، دریای بی‌کران عشق و فداکاری که وجودم برایش همه رنج بود و وجود او برایم همه مهر؛

او که آفتاب مهرش در آستانه قلب من، پابرجاست و بوسه بر خاک کف پایش، بزرگترین افتخار من است.

همسرم، اسطوره زندگی‌هایم؛ پناه خستگی‌هایم؛ آنکه، در این دوران سخت تحصیل، زندگی را با تحمل

خود، برایم شیرین نمود.

به فرزندان مهربانم؛ که با همدلی و همراهی خود مرا یاری دادند؛ به امید آنکه تحصیل را با هدف

خدمت به انسایت، مخلصانه دنبال کنند.

بویژه تقدیم به رفقای شهیدم از جمله:

مرزبان شهید احسان ایمانی

مرزبان شهید رسول طالبی

مرزبان شهید غلامحسین فرشادی

مرزبان شهید علی دوستزاده

مرزبان وظیفه شهید مهندس سید علی نیاستی

شهید معین زارع

شهید رضا کافی

شهید لقمان سام‌نژاد

شهید وحید رسولی‌زاده

و شهید مرتضی کارچانی

از بهترین دوستانم که در راه مبارزه با مواد مخدر تلاش کردند و در آخر جاودانه در سفره تنعم پروردگار خواهند زیست؛ به امید روزی که من ادامه‌دهنده راهشان باشم و در قیامت از شفاعتشان، بهره‌مند گردم و پروردگار مهربان، آرزوی دیرینه‌ام، یعنی شهادت را به برکت این رفقای عزیز، برایم میسر سازد.

سپاسگزاری

وقتی سخن از بقای چهره‌های ماندگار باشد؛ همان به، که اسم خوبان در این نگاشته، یادگار باشد. جا دارد از مدیران و معلمین دوران‌های تحصیل دبستان، راهنمایی و دبیرستان و همه اساتید گرانقدر دوران طلبگی تقدیر و تشکر نمایم.

از اعضای محترم گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه سیستان و بلوچستان، بویژه آقایان پروفسور امیرحمزه سالارزایی، دکتر محمدرضا کیخا و دکتر نادر مختاری که در دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری، از وجود ذی‌جودشان، تلمذ نمودم، تقدیر و تشکر نمایم.

با افتخار اسم دکتر محمدرضا کیخا را تکرار می‌کنم؛ و مجدداً از ایشان سپاسگزاری می‌نمایم؛ چرا که در دو مقطع، علاوه بر زحمت تدریس، در بسیاری از پژوهش‌ها، خصوصاً پایان‌نامه ارشد و رساله دکتری، زحمت راهنمایی مرا متحمل شده‌اند.

فرد دیگری که واقعاً خودم را مدیون ایشان می‌دانم، استاد خوش‌اخلاق، دکتر حسین خاکپور است که زحمت مشاوره این رساله، بر عهده ایشان بوده و قدردان زحماتشان هستم.

همچنین از سرکار خانم دکتر سمیه نوری، برادر ابوالفضل خرمکی، دکتر سجاد شفیعی، شهید احسان ایمانی و برادر سعید کمیلی که اینجانب را در جمع‌آوری داده‌های میدانی، یاری نمودند، تقدیر و تشکر می‌شود.

لازم می‌دانم از داوران محترمی که دلسوزانه زحمت داوری این رساله را متحمل شدند، صمیمانه

سپاسگزاری نمایم.

چکیده

مواد مخدر صنعتی، مواد نوپدید هستند که بنا بر ویژگی‌های خاصی که دارند، تقاضای آن در جامعه زیاد شده و به تبع این افزایش تقاضا، تولید و عرضه آن نیز بحدی افزایش یافته که منجر به تغییر الگوی مصرف مواد مخدر از سنتی به صنعتی شده است؛ قانون‌گذار ایران همانند مواد مخدر سنتی، اقداماتی از قبیل، تولید، توزیع، مصرف، حمل، نگهداری، خرید، فروش، صادر کردن، وارد کردن، فراری دادن مجرمان و متهمان مرتبط با این مواد، پنهان کردن ادله جرم و مواردی دیگر را در ارتباط با این مواد، جرم شمرده است؛ در همین راستا، این رساله با هدف، نقد و تحلیل مبانی فقهی-حقوقی جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است که جرایم مرتبط با مواد مخدر صنعتی، چه مبانی فقهی و حقوقی دارند و چه نقدهایی بر آن وارد است؟ یافته‌های این پژوهش که با روش توصیفی تحلیلی و در مواردی به صورت میدانی گردآوری شده، نشان می‌دهد که مبانی فقهی جرایم مرتبط با مواد مخدر آیات قرآنی که دلالت بر حفظ حیات، پرهیز از گناه و خیانت، نهی از اسراف و تبذیر، پرهیز از تجارت‌های ناصواب، پرهیز از گرایش به خبائث و نهی از پیروی از شیاطین می‌نمایند؛ همچنین عموم روایاتی که مناط آنان پس از حذف قیود غیر دخیل در موضوع حکم می‌توانند به عنوان مبانی فقهی جرایم مرتبط با مواد مخدر صنعتی مورد استفاده قرار گیرند عبارتند از روایاتی که دال بر نفی تشریح احکام ضرری، روایات مبین علل تشریح حرمت خمر و روایات مرتبط با بنگ؛ از میان قواعد فقهی نیز قواعد حرمت مقدمه حرام، --- و قاعده حفظ نظام مؤیدات می‌توانند به عنوان مبنای فقهی این جرایم محسوب شوند؛ مبانی حقوقی این جرایم نیز به ترتیب عبارتند از: اخلاق‌گرایی قانونی، پشتوانه حقوق بین‌الملل، اصول دوم، سوم، چهارم و بیست و یکم قانون اساسی، مواد ۴۷، ۱۵۴، ۱۰۹ و ۴۳۴ قانون مجازات اسلامی؛ همچنین انتقاداتی که به برخی از جرایم و یا مجازات‌ها برمی‌گردد در ارتباط با این موارد است: تغییر ناپذیر بودن حدود، نگاه‌های متفاوت در جرم‌شمردن مصرف مواد مخدر صنعتی، دم بهره‌بری از فرصت ترانزیت این مواد، استفاده از قانون‌گرایی و جامع نبودن قانون خرید. بسیاری از انتقادات مطروحه با توجه با جامع‌نگری دین مبین اسلام در خصوص رفع احکام سخت‌گیرانه به هنگام اضطراب با عنایت به لزوم تطبیق تمامی قوانین با شرع مقدس اسلام، دارای پاسخ منطقی هستند؛ اما انتقاداتی که در خصوص ناکارآمد بودن مجازات‌های مرتبط با جرایم مربوطه وجود دارد، مستلزم

بازنگری و تدوین مجازات‌های کارا تر هستند.

کلمات کلیدی: نقد و تحلیل، مواد مخدر صنعتی، جرایم، مبانی فقهی، مبانی حقوقی، مجازات

بسمه تعالی

این رساله با عنوان نقد و تحلیل مبانی فقهی حقوقی جرایم مرتبط با مواد مخدر صنعتی قسمتی از برنامه آموزشی دوره دکتری رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی توسط دانشجو یوسف مرادی با راهنمایی استاذان رساله دکتر محمد رضا کجا تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاق کنسی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

یوسف مرادی
استاد

این رساله ۱۸ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ۹۶/۱۱/۱۵ توسط هیئت داوران بررسی و درجه عالی به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی	امضاء	تاریخ
استاد راهنما: دکتر محمد رضا کجا		
استاد راهنما:		
استاد مشاور: دکتر حسن خاتکپور		۹۶/۱۱/۱۵
استاد مشاور:		
داور: دکتر امیر حمزه سلارزایی		۹۶/۱۱/۱۵
داور: دکتر حیدر امیرپور		
داور: دکتر مصطفی ارباب مجاز		۹۶/۱۱/۱۵
نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر خلیل حکیمی فر		۹۶/۱۱/۱۵

تعهدنامه اصالت اثر

اینجناب یوسف مرادی تعهد می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجناب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: یوسف مرادی

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

در نیم قرن اخیر، مسئله تولید، توزیع و مصرف مواد مخدر صنعتی، آثار سوء اجتماعی و اقتصادی، پدیدآورده است که می توان آن را به عنوان موضوعی از موضوعات مبتلابه به شمار آورد و فروع فقهی بسیاری در باب حدود، تعزیرات، اطعمه و اشربه و مکاسب محرمه برای آن فرض نمود. مواد مخدر صنعتی، مصالح خمسه را مورد تهدید جدی قرار می دهد و به نسبت های متفاوت، موجب لطمات فراوانی به این مصالح می گردد. حال آنکه مصلحت عقل، مصلحت نفس، مصلحت مال، مصلحت عرض و مصلحت دین، مصالحی هستند که هدف شارع مقدس بر حمایت از آنهاست و جعل همه احکام، اعم از الزامی و غیر الزامی به منظور حفظ و جلوگیری از لطمه زدن به آنها می باشد.

منظور از مواد مخدر صنعتی تمام انواع موادی است که محرک، مخدر، توهم زا و سستی آور بوده و آثار روحی و جسمی منهی عنه را در شرع به دنبال دارد و پس از یک یا چند نوبت مصرف موجب اعتیاد می گردد. بدیهی است که مواد مخدر صنعتی در پزشکی امروز یا مطلقاً کاربرد ندارند و یا اگر مصرف پزشکی دارند، نظیر مرفین، مورد سوء مصرف بسیار زیاد قرار می گیرد. بنابراین روشن است که در صورت دسترسی عموم، نمی توان فرض فایده و آثار مقصودهی عقلایی برای آنها قائل شد و این در حالی است که مضرات و آثار سوء فردی و اجتماعی آن بر هیچ کسی پوشیده نمی باشد.

در این رساله تلاش می شود تا با بررسی مبانی فقهی و حقوقی جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی، مبانی فقهی و حقوقی جرائم مرتبط با مواد مخدر در زمینه های تولید، توزیع و مصرف مورد تحقیق قرار گیرد.

۱-۲- بیان مسأله

مواد مخدر صنعتی، نوعی از مواد نوپدید چند دهه اخیر است که امروزه، تولید و مصرف آن، متداول گشته و متأسفانه در تمامی جوامع اعم از جوامع توسعه یافته و در حال توسعه در حال گسترش است؛ قابلیت اثرگذاری بسیار بالایی که مواد مخدر صنعتی در مقایسه با مواد مخدر سنتی در ایجاد اختلال های شخصیتی و

فراهم نمودن بسترهای بزه‌کاری‌های اجتماعی دارند، منجر به تغییر الگوی مصرف معتادان؛ و متعاقباً افزایش تنوع فزاینده جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی و نیز علیه اشخاص توسط افراد مصرف‌کننده این مواد شده است؛ به دلیل اهمیت این جرم، قانون‌گذار کیفری، در تصویب قانونی برای جلوگیری از وقوع و مجازات مرتکبین برآمد که ماحصل آن، قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن تا ۲۶/۷/۱۳۹۶ بوده است. در این قانون که ناظر به عموم مخدرها می‌باشد، اکثر رفتارهای مربوط به مواد مخدر و روان‌گردان‌های صنعتی جرم‌نگاری شده‌اند. طیف وسیعی از جرائم مرتبط با مواد مخدر، با توجه به میزان حساسیت بالای مواد مخدر و روان‌گردان‌های صنعتی، در طی تصویب تحت شمول این قانون قرار گرفته‌اند. بر اساس ماده ۱ قانون نامبرده، هرگونه تولید، توزیع، مصرف، نگهداری و سایر اعمال مندرج در ماده، جرم است و مرتکب به مجازات‌های مقرر در این قانون محکوم می‌شود: «جرائم مندرجه در قانون مزبور عبارت‌اند از: ۱- کشت خشخاش و کوکا مطلقاً و کشت شاه‌دانه به‌منظور تولید مواد مخدر ۲- وارد کردن، ارسال، صادر کردن و تولید و ساخت انواع مواد مخدر. ۳- نگهداری، حمل، خرید، توزیع، اخفا، ترانزیت، عرضه و فروش مواد مخدر. ۴- دایر کردن یا اداره کردن مکان برای استعمال مواد مخدر. ۵- استعمال مواد مخدر به هر شکل و طریق مگر در مواردی که قانون مستثنا کرده باشد. ۶- تولید، ساخت، خرید، فروش، نگهداری آلات و ادوات و ابزار مربوط به ساخت و استعمال مواد مخدر. ۷- فرار دادن یا پناه دادن متهمین، محکومین مواد مخدر که تحت تعقیب‌اند و یا دستگیر شده‌اند. ۸- امحاء یا اختفاء ادله جرم مجرمان. ۹- قرارداد مواد مخدر یا آلات و ادوات استعمال در محلی به‌قصد متهم کردن دیگری». این ماده، عنصر مادی جرائم مرتبط با مواد مخدر را تشریح نموده است و بنابراین در صورت انجام هر کدام از این موارد، مرتکب به مجازات‌های مقرر در این قانون محکوم می‌شود. این امر بر کسی پوشیده نیست که مجازات‌های سخت‌گیرانه قانون‌گذار در این سطح، نسبت به بسیاری دیگر از جرائم، با شدت بیشتری همراه است و هدف مقنن، چیزی جز افزایش بازدارندگی در جهت مبارزه با این پدیده خانمان‌سوز نیست. برای مثال بر اساس بند ب ماده ۴۵ قانون مبارزه با مواد مخدر، اعم از مواد مخدر صنعتی و غیر آن، نگهداری، اخفا و حتی هرگونه عملی که موجب نقل و انتقال مواد مخدر از نقطه‌ای به نقطه دیگر شود نیز مشمول جرم می‌گردد. همچنین در صورتی که مرتکب نقش پشتیبان مالی یا سرمایه‌گذار را داشته یا از اطفال و نوجوانان کمتر از هجده سال یا مجانین برای ارتکاب جرم استفاده کرده باشد محکوم به اعدام

خواهد بود. اما این نگاه سخت‌گیرانه قانون‌گذار و تمهیداتی با این شیوه - خصوصاً در دهه‌های اخیر - واکنش‌های بسیاری را از سوی نهادهای فعال حقوق بشری در داخل و خارج از کشور نسبت به سیاست‌های تقنینی جمهوری اسلامی در نحوه برخورد با فعالین عرصه مواد مخدر برانگیخته است و جالب آنکه این تعدیل کیفر، در حقیقت آخرین اصلاحیه بر قانون نامبرده است و سابقاً برخورد قانون‌گذار با مرتکبین جرائم مواد مخدر بر اساس مصوبه ۱۳۷۶، به صورت «اعدام» بود که با گذشت زمان دستگاه قضایی متوجه ناکارآمدی چنین مجازاتی گردیده و پس از رایزنی‌های متعدد در مجلس شورای اسلامی در دوره‌های نهم و دهم، نهایتاً ماده واحده‌ای در جهت تعدیل مجازات اعدام موضوع این قانون تصویب گردید که به موجب آن، مجازات اعدام تعدیل شد. مطابق ماده ۸ قانون مبارزه با مواد مخدر هر کس مرفین، هرویین، کوکائین، متادون و دیگر مشتقات شیمیایی مرفین و کوکائین و نیز عصاره‌ی شیمیایی روغن حشیش و حشیش را وارد کشور کند یا تولید یا توزیع یا صادر کند یا خرید یا فروش کند و یا در معرض فروش قرار دهد و یا نگهداری، مخفی و یا حمل کند با توجه به میزان مواد به شرح زیر مجازات خواهد شد:

- ۱- تا پنج سانتی گرم، از دویست تا پانصد هزار ریال جریمه‌ی نقدی و بیست تا پنجاه ضربه شلاق.
- ۲- بیش از پنج سانتی گرم تا یک گرم، از یک میلیون تا سه میلیون ریال جریمه‌ی نقدی و سه تا هفتاد ضربه شلاق.
- ۳- بیش از یک گرم تا چهار گرم، از چهار میلیون تا ده میلیون ریال جریمه‌ی نقدی و دو تا پنج سال حبس و سی تا هفتاد ضربه شلاق.
- ۴- بیش از چهار گرم تا پانزده گرم، از ده تا بیست میلیون ریال جریمه‌ی نقدی و سه تا هشت سال حبس و سی تا هفتاد و چهار ضربه شلاق.
- ۵- بیش از پانزده گرم تا سی گرم، از بیست میلیون تا سی میلیون ریال جریمه‌ی نقدی و ده تا پانزده سال حبس و سی تا هفتاد و چهار ضربه شلاق.
- ۶- بیش از ۲ کیلوگرم هرویین و ۳ کیلوگرم شیشه، اعدام و مصادره‌ی اموال به استثنای هزینه‌ی تأمین

زندگی متعارف برای خانواده‌ی محکوم.

تبصره ۱: هرگاه محرز گردد که مرتکب جرم موضوع بند (۶) این ماده برای بار اول مرتکب این جرم شده و موفق به توزیع یا فروش آن‌هم نشده است دادگاه او را به حبس ابد و هفتاد و چهار ضربه شلاق و مصادره‌ی اموال به استثنای هزینه‌ی تأمین زندگی متعارف برای خانواده‌اش محکوم می‌نماید.

حکم به مصادره‌ی اموال در ماده مذکور، از جهت اینکه انصراف به کل اموال مجرم داشته و یا اینکه صرفاً ناظر بر اموال به دست آمده از راه فعالیت‌های مربوط به مواد مخدر می‌باشد، مسکوت است. از همین رو به منظور جلوگیری از ایجاد ابهام در این زمینه، مناسب‌تر این بود که قانون‌گذار این جنبه را مدنظر قرار داشته باشد. مضمون ماده ۱۳ قانون مبارزه با مواد مخدر نیز از این قرار است که هرگاه کسی واحد تجاری، صنعتی، خدماتی و یا محل مسکونی خود را برای انبار کردن، تولید و یا توزیع مواد مخدر معد سازد و یا مورد استفاده قرار دهد و یا بدین منظور آن‌ها را در اختیار دیگری بگذارد و نیز هرگاه نماینده‌ی مالک با اطلاع یا اجازه‌ی وی مرتکب این امور گردد، موافقت اصولی و پروانه‌ی بهره‌برداری واحد صنعتی یا جواز کسب واحد تجاری و خدماتی مربوطه لغو و واحد یا واحدهای مذکور در این ماده به نفع دولت ضبط می‌شود.

سیر تحوّل و دگرگونی در رویه‌ها و سیاست‌های کیفری قانون‌گذار ایران در برخورد با مجرمان این عرصه و این شیوه از نحوه مجازات‌ها، بیش از هر چیز ذهن را بر طرح مسائلی بنیادین و بسیار جدی در مورد ملاک‌های جرم‌انگاری و احراز عدالت کیفری و تحلیل مبانی شرعی پیرامون هر کدام از این مراحل اعم از تولید، توزیع، مصرف و جرائم مواد مخدر صنعتی و روان‌گردان‌ها و امی دارد که اساساً موضع شرع مقدّس در مورد این دسته از مجازات‌ها و ملاک‌های جرم‌انگاری حوزه مواد مخدر بر چه محوری استوار است؟ و چه نقدهایی بر مبانی تحلیلی ارائه شده توسط محققان این عرصه می‌توان وارد نمود که پیرامون این مسائل، به بحث و بررسی پرداخته-
اند؟

علت ارزیابی جرائم یادشده از نگاه شرع مقدّس آن است که مطابق اصل دوم قانون اساسی، حکومت جمهوری اسلامی، نظامی است که بر پایه ایمان به خداوند یکتا و تسلیم در برابر اوامر او عمل می‌کند. با روشن

شدن ابعاد مختلف بحث، چنین مبرهن می‌گردد که توجه این پژوهش پس از ارائه اطلاعاتی دقیق از مواد مخدر صنعتی و اثرات آن بر ایجاد اختلال در سیستم عصبی فرد بزهکار از لحاظ پزشکی، از یک سو باید معطوف به تحلیل مواد قانونی، آراء قضایی و تفسیر حقوقدانان از مفاهیم مندرج در آن‌ها شود و از طرف دیگر، ضرورت می‌یابد نقد و تحلیل مبانی فقهی - حقوقی جرائم مرتبط با این مواد ارزیابی شود.

۱-۳- ضرورت تحقیق

ابتلا به مواد مخدر صنعتی، امت اسلامی و نسل جوان و فعال جامعه را در معرض متلاشی شدن و تباهی قرار می‌دهد و علاوه بر آثار سوء فیزیکی و جسمی و آثار سوء روانی و زوال عقل و همچنین سستی اراده، بعضاً سبب می‌شود که مصرف‌کننده مرتکب جنایاتی از قبیل تجاوز به عنف، دزدی، قتل، شکستن حریم خانواده، کلاهبرداری و بسیاری از جرائم دیگر شود و ارتکاب جرائم مرتبط با مواد مخدر صنعتی، علاوه بر خود مجرمان، می‌تواند برای سایرین و حتی امنیت پایدار کشور و انسجام اجتماعی نیز تهدید باشد؛ بنابراین در خصوص مواد مخدر صنعتی در زمینه تولید، توزیع و مصرف، موضوعات متعددی پدید آمده که هر کدام در فقه و حقوق قابل مطالعه و بررسی است و بایستی به‌طور جداگانه به آن‌ها پرداخت. لذا تدوین پژوهش‌هایی که بتواند، به کاهش آسیب‌های مواد مزبور و درنهایت، افزایش امنیت پایدار و انسجام اجتماعی، کمک نماید، ضرورت عقلی دارد و همچنین نظر به حساسیت گسترده نسبت به مواد مخدر صنعتی و پیچیدگی مسائل مربوط به آن و حجم‌های صورت گرفته علیه مجازات‌های سنگین و شدید مواد مزبور، تحقیق در مبانی فقهی و حقوقی جرائم و مجازات‌های مرتبط با مواد مزبور، دارای اهمیت است. ضمن اینکه مواد قانونی راجع به مواد مخدر، به‌طور عام ذکر شده و ذکر مجازات مواد مخدر صنعتی کم‌رنگ می‌باشد، همین دلیل ضرورت و اهمیت تبیین و بحث از مجازات این جرائم را افزون نموده است.

۱-۴- پیشینه تحقیق

بر اساس بررسی‌های انجام‌شده، در ارتباط با مسئله موردنظر این تحقیق، آثاری به رشته تحریر درآمده

که از جمله آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: